

Setembre social | | Actualitzat el 29/05/2024 a les 13:39

Miriam Aguilar: «No poder ser mare quan ho desitges implica unes causes que són també socials»

«Costa molt deixar anar, perquè sembla que una dona si no és mare és menys dona, que no podrà realitzar-se, que és incompleta...» | «Ja s'està començant a normalitzar no voler ser mare, ara cal que es normalitzi que ho intentem i no ho aconseguim»

«Cal normalitzar el fet d'haver volgut ser mare i no ser-ho». | Victòria Peñafiel

À

«Existeix una altra cara de la maternitat i és aquesta, la que no es veu, la dels fills que se'n van anar abans de néixer. I avui la faig visible». Així va trencar el silenci, després de vuit anys de cerca, la Miriam Aguilar, referent en l'àmbit de la no maternitat per circumstàncies i autora de *¿Y ahora qué?* (Koan, 2024). Un llibre en el qual l'autora narra els tabús i els judicis socials, la pressió dels mandats de gènere, les creences i les expectatives que pateixen les dones quan la maternitat no es materialitza. De la vulnerabilitat a la fortalesa, del dol a l'acceptació, ens convida a alliberar-nos de la vergonya i l'estigma, i a abraçar una existència plena i satisfactòria.

Si la fertilitat o la maternitat continuen estant silenciades, la no maternitat ho està encara més. Fa anys que la visibilitzes a les xarxes i ara ho fas en aquest llibre. Com i quan vas decidir escriure-ho?

Vaig començar a visibilitzar la meva història de no maternitat després de decidir deixar d'intentar ser mare, el gener de 2019. Volia escriure un llibre i el tenia pendent. El juliol de 2023 l'editorial Koan em va proposar fer-ho i jo no m'ho vaig pensar ni un segon. Ho volia fer perquè no em consta que existeixi cap llibre que abordi el que explico. Hi ha llibres d'infertilitat, però la sensació que jo tinc és que tota la narrativa sobre no poder ser mare o sobre les dificultats reproductives, estava escrita des del prisma d'haver tingut una criatura finalment. El meu llibre és el primer llibre escrit des de la no maternitat, com a mínim en castellà. Em consta que en anglès existeix algun... Crec que és un llibre necessari, no només per a les dones que estan en aquest procés, també en general, per a la societat.

Fa uns dies llegia una ressenya que deia que era una lectura imprescindible per als qui estan vivint la no maternitat. Efectivament, jo crec que el públic objectiu és molt més ampli, és una eina imprescindible que ens hauria d'ajudar per a empatitzar amb una realitat silenciada.

Rotundament. De fet, jo ho vaig escriure amb aquesta idea. No pot quedar-se només en les dones que els afecta pel fet de viure una realitat similar. La no maternitat per circumstàncies forma part de la maternitat, som dones que hem desitjat ser mares, que moltes ho hem intentat durant anys i aquesta és la nostra experiència materna. No estem criant fills, però hem tingut una experiència materna que no es pot obviar. El meu propòsit és que arribi a tothom perquè és un problema col·lectiu. No poder ser mare quan ho desitges implica unes causes que són també socials. No s'hauria d'abordar de manera individual.

Per a qui no ho sàpiga encara, què és la no maternitat per circumstàncies?

És aquella maternitat que ha estat desitjada i que, per diverses raons, no s'ha materialitzat. La causa de la qual més parlem és la infertilitat física i això no és casualitat; hi ha interessos econòmics importants, però hi ha altres causes, com per exemple la infertilitat social.

«No sabia el que m'esperava com a dona sense fills, però sabia d'on venia i no volia seguir així» Foto: Victòria Peñafiel

Existeixen factors socioeconòmics que provoquen que la maternitat cada vegada sigui més incompatible amb la vida. És així?

Efectivament. Hi ha múltiples factors que estan provocant que moltes dones que desitgem ser mares no puguem ser-ho finalment. La infertilitat sembla ser la principal raó, quan, en general, acaba sent una conseqüència més d'aquestes causes socioeconòmiques de les quals parlo. Cada vegada endarrerim més l'edat de tenir criatures, perquè no podem fer-ho abans, hi ha un problema estructural que fa incompatible la maternitat i la criança amb les nostres vides. No ens podem independitzar fins molt tard, moltes dones no tenen una parella estable i no volen tenir aquest projecte de vida en solitari. Existeixen malalties incompatibles amb l'embaràs...

El teu procés es va allargar durant vuit anys i va ser llarg i dolorós. En el camí vas patir quatre pèrdues gestacionals. En aquest procés et vas sentir acompanyada pel teu entorn i pel sistema sanitari?

-Sospira-. El procés va ser horrible, tant és així que, quan vaig prendre la decisió de deixar d'intentar-ho, vaig sentir un gran alleujament. No sabia el que m'esperava com a dona sense fills, però sabia d'on venia i no volia continuar així. Quan vaig tenir el meu primer avortament va ser escandalós. No sabia el que em passava. Primer, per l'impacte de perdre al meu nadó. I, després, per la pèssima atenció que vaig rebre; vaig arribar a urgències sagnant molt... En el moment estava petrificada, però amb el temps vaig prendre consciència que havia patit violència obstètrica. La ginecòloga, mentre em revisava en el poltre, em ficava i em treia l'ecògraf, per a, cito textualment, «ajudar-me a treure les restes»...

Cada vegada tenim més consciència d'aquest tipus de violència normalitzada i silenciada durant dècades, però no som conscients del grau de violència que patiu les dones en processos de dol gestacional i perinatal... Moments, cal dir, d'extrema vulnerabilitat...

Així és, ho explico també en el llibre. De fet, podria dedicar un capítol sencer a totes les vegades que em vaig sentir infantilitzada i maltractada durant les consultes mèdiques. Els meus quatre embarassos van ser espontanis. Entre el primer i el segon embaràs van passar dos anys. Van ser els pitjors anys d'aquest procés. Després de la segona pèrdua em vaig sentir igual; el ginecòleg em va fer anar a casa amb unes pastilles i va ser horrible. Vaig estar una setmana amb dolors, vaig trucar per telèfon a urgències perquè em trobava molt malament i em deien que em prenguéssim un analgèsic. Evidentment, els analgèsics no eren suficients. És injust que no ens acompanyin en el procés i que no sapiguem el que ens pot passar. En aquest moment vaig tenir clar que jo no volia tornar a intentar-ho...

En canvi, després vas tornar a quedar-te embarassada en dues ocasions més...

Sí, el 2015, tres anys després de la segona pèrdua, la meva germana es va quedar embarassada. Ho vam gestionar com vam poder, va ser difícil, però crec que ho vam fer molt bé. Quan va néixer la meva neboda Mara, vaig veure clarament que jo volia ser mare i que ho havia descartat per por del que havia sofert. Així que vam tornar a intentar-ho i em vaig tornar a quedar embarassada. Aquest embaràs va ser el més llarg de tots, però a la setmana nou de gestació, pocs dies abans de la primera ecografia, vaig començar a sagnar una altra vegada i el vaig tornar a perdre. Al cap d'un any em vaig tornar a quedar embarassada i l'endemà de veure el positiu al test, el vaig tornar a perdre... Aquí vaig tenir clar que, com a mínim, de manera natural, no tornaria a intentar-ho.

Miriam Aguilar i Saioa Baleztena durant la conversa. Foto: Victòria Peñafiel

La cerca d'embaràs i la infertilitat es continuen vivint en silenci i solitud. En el teu cas, com vas viure tot aquest procés?

No, ho vaig compartir únicament amb el meu cercle més íntim. A la mínima que expressava una cosa relacionada amb el meu procés, rebia consells i comentaris que no demanava. Em van preguntar fins a l'avorriment si volia ser mare. Jo evitava parlar d'això, a vegades fins i tot havia dit que no volia ser-ho perquè em deixessin de preguntar. Sentia vergonya i culpa. A més, va resultar que en el meu entorn de cop totes les dones es quedaven embarassades.

Al teu procés de cerca encara li quedava un últim capítol.

Quan vaig tenir l'últim avortament, vaig tenir molta por de penedir-me. Jo no volia recórrer a la reproducció assistida. Totes les proves que ens havíem fet estaven bé, però després de set anys de cerca, als meus quaranta, vaig prendre consciència de la meua infertilitat. En aquest context, ens van proposar l'ovodonació.

Si en les proves tot estava bé com dius, per quin motiu et van proposar l'ovodonació?

Venia de quatre avortaments de repetició i tot semblava indicar que el problema estava en els meus òvuls. I per l'edat també, tenia quaranta anys. Era l'opció que més garanties ens donava. De fet, la taxa era del 80% d'èxit. Ho vaig fer, francament, perquè vaig pensar que tenia moltes possibilitats d'aconseguir-ho. Després vaig entendre que la taxa no era real... Et venen unes garanties que mai són reals...

El tractament tampoc va funcionar...

Vam aconseguir set embrions, en van quedar quatre de bons, em van fer tres transferències i no

em vaig quedar embarassada de cap de les tres vegades. Així que, recordo perfectament, el 24 de desembre de 2018, amb el test negatiu de l'última transferència amb dos embrions a la mà, vam decidir que aquí acabava el nostre procés de cerca.

Miriam Aguilar és referent en l'àmbit de la no maternitat per circumstàncies i autora de ¿Y ahora qué? (Koan, Foto: Victòria Peñafiel)

La decisió no va ser fàcil, però expliques que et va portar alleujament.

Costa molt deixar anar, perquè sembla que una dona si no és mare és menys dona, que no podrà realitzar-se, que és incompleta... Amb aquestes creences, no podem prendre decisions connectades amb el que necessitem. No paren de dir-nos que si volem podem i amb això no fan més que responsabilitzar-nos de tot el que ens passa. Però, és important allunyar-se de la culpa, perquè no li devem la maternitat a ningú.

Poc després vas decidir sortir de l'armari: visibilitzar tot el que havies viscut i patit en aquests vuit anys. Ho vas fer a Instagram.

Efectivament, va ser el gener de 2019, pocs dies després de prendre la decisió de deixar d'intentar-ho. Vaig fer un post, vaig tancar l'opció d'afegir comentaris i ho vaig explicar tot. Va ser el començament de tot, fins avui.

Com ho vas viure?

Vaig sentir una mica de tot. Vaig notar que ningú volia parlar d'això. Que el que explicava incomodava. Molt. Al cap i a la fi, vivim en una societat que no gestiona bé el dolor, no ens han educat per a fer-lo, no entenem que el dolor és intrínsec a la vida i molta gent fuig quan parles d'experiències doloroses.

En canvi, fer-ho ha ajudat també a moltes dones més que transitaven per una situació similar.

Instagram va ser un canal que em va ajudar molt a expressar-ho perquè podia fer-ho en llibertat. Necessitava treure tot el que havia patit. En els primers moments vaig sentir el suport de la gent i avui encara em passa. La gent ho sent a l'inrevés, però l'acompanyament és recíproc.

«Ja s'està començant a normalitzar no voler ser mare, ara cal que es normalitzi que ho intentem i no aconseguim» Foto: Victòria Peñafiel

Al llibre parles del lloc de les dones no mares a la nostra societat. Com t'has sentit en aquest sentit?

No ser mare en una societat en la qual la majoria de les dones són mares implica que durant un temps sentiràs que no encaixes. Però és una fase, el problema és que no hi ha un espai per a poder parlar clar d'això; del fet que una cosa és desitjar i una altra necessitar ser-ho. I això també és tabú. Sembla que per ser mare cal desitjar-ho i potser no.

Hauríem de parlar més de les coses bones de la no maternitat?

Jo crec que tant l'experiència materna com la de no poder ser-ho a molts nivells et transformen. Cal normalitzar el fet d'haver volgut ser mare i no ser-ho. Deixar d'estereotipar a les dones. Ja s'està començant a normalitzar no voler ser mare, ara necessitem que es normalitzi que ho intentem i no aconseguim.

Deies que la no-maternitat també forma part de la maternitat. Creus que falten espais d'acompanyament en aquest sentit?

Les coses estan començant a canviar, però massa lentament. Amb el llibre m'està passant que algunes professionals sanitàries em diuen que el llibre els serveix com a eina per a acompanyar a dones que passen pel mateix. I el que és evident és que hi ha un sector professional que necessita revisar-se molt. Per a començar, que, en un hospital, una dona que sofreix un avortament o una pèrdua perinatal en la mateixa planta en la qual estan naixent nens vius, no és normal... Això és violència, i això no ho ha pensat ningú?